canestriniLex
وکلا · روورتو · از ۱۸۷۰

Nicola Canestrini
وکیل دفاع کیفری · استرداد و قرار بازداشت اروپایی

تلفن +39 0464 436688
ایمیل international@canestrinilex.com
تلگرام t.me/canestrinilex · فوری
لینکدین linkedin.com/in/nicolacanestrini
خبرنامه The Italian Desk (به انگلیسی)
وب canestrinilex.com

یادداشت کاربردی

استرداد به ایران

از ایتالیا: بدون معاهده، تنها با قانون آیین دادرسی، شهروندان ایتالیایی و دوتابعیتی، مجازات اعدام، پناهندگان، و بازداشت به‌عنوان اهرم فشار

هنگامی که ایران از ایتالیا استرداد کسی را درخواست می‌کند، هیچ معاهده‌ای برای اعمال وجود ندارد. ایتالیا و جمهوری اسلامی هرگز معاهدهٔ استرداد منعقد نکرده‌اند و هیچ سند اروپایی یا چندجانبه‌ای آن دو را در این زمینه متعهد نمی‌کند: درخواست تنها بر اساس قانون آیین دادرسی کیفری ایتالیا، به‌صورت موردی، رسیدگی می‌شود و حرف آخر را وزیر دادگستری می‌زند. این امر تفاوت بزرگی ایجاد می‌کند. شهروندان ایتالیایی به هیچ وجه قابل تحویل نیستند. دادگاه باید قرائن جدی مجرمیت را احراز کند و نه صرفاً مدارک را بررسی. و موانع استرداد در اینجا با شدتی خاص اعمال می‌شوند: مجازات اعدام برای قاچاق مواد مخدر و برای جرائم گسترده علیه دولت و اقتصاد، شلاق، دادگاه‌های انقلاب، و شکنجه در بازداشت که نهادهای سازمان ملل متحد آن را مستند کرده‌اند. بسیاری از کسانی که ایران استردادشان را می‌خواهد پناهنده، دگراندیش یا دوتابعیتی هستند و به اتهام کلاهبرداری یا فساد تحت تعقیب‌اند.

در یک نگاه از بازداشت تا تحویل

مقیاس زمانی رعایت نشده است

روز ۰	≥ ۹۶ ساعت	≥ ۵ روز	۱۰ روز	۴۰ روز	چند ماه	چند ماه	۴۵ روز	۱۵ + ۲۰
بازداشت	**تأیید بازداشت**	**نخستین جلسه**	**وزیر**	**درخواست ایران**	**دادگاه تجدیدنظر**	**دیوان عالی**	**وزیر**	**تحویل**
اعلان قرمز اینترپل؛ فرودگاه، مرز یا پذیرش هتل	به‌صورت کتبی، توسط رئیس دادگاه تجدیدنظر	رضایت، اصل تخصیص: با حضور وکیل	باید ادامهٔ بازداشت را بخواهد، وگرنه پایان می‌یابد	درخواست، حکم و مدارک (مادهٔ ۷۱۵ آ.د.ک.)	قرائن جدی مجرمیت و موانع استرداد	رسیدگی ماهوی و شکلی	تصمیم سیاسی؛ می‌تواند رد کند	روز از تاریخ تعیین‌شده؛ سپس آزادی (مادهٔ ۷۰۸ آ.د.ک.)

■ قطعی: در صورت انقضا، بازداشت پایان می‌یابد. ■ غیرقطعی: کسی آزاد نمی‌شود. حداکثر بازداشت در انتظار استرداد: یک سال بدون حکم موافق، یک سال و شش ماه در صورت فرجام‌خواهی در دیوان عالی، قابل تمدید برای یک بار تا سه ماه.

فهرست

1 قواعد حاکم 2
2 شهروندان ایتالیایی و دوتابعیتی 3
3 آغاز رسیدگی و سرعت آن 4
4 وزیر دادگستری 4
5 نخستین جلسه 5
6 آنچه دادگاه بررسی می‌کند 6
7 اعدام، شلاق 7
8 زندان‌ها و دادرسی در ایران 8
9 پناهندگان و پرونده‌های سیاسی 8
10 بازداشت، و مسیر معکوس 9
11 کدام مهلت‌ها الزام‌آورند 11
The Italian Desk 11
منابع بیشتر 12

همچنین ببینید **Arrested in Italy: the first hours** راهنمای عمومی، به هفت زبان · **دربارهٔ نویسنده**

ترجمهٔ فارسی این یادداشت با کمک هوش مصنوعی از متن انگلیسی تهیه شده است؛ در صورت اختلاف، متن انگلیسی معتبر است. در سراسر متن، «شخص مورد استرداد» به کسی گفته می‌شود که استرداد او درخواست شده است (به ایتالیایی *estradando*). این متن برای خواندن به‌عنوان راهنما نوشته شده است و نه مقاله‌ای فنی: به رویهٔ قضایی تنها با ذکر نام دادگاه و سال اشاره می‌شود و مشخصات کامل در صورت درخواست در اختیار وکلا قرار می‌گیرد. این یادداشت فعالیت حرفه‌ای را توصیف می‌کند و مشاوره در پروندهٔ خاصی یا پیشنهاد خدمات در موضوعی معین نیست. قانون و رویهٔ قضایی به تاریخ ۷ نوامبر ۲۰۲۶. «آ.د.ک.» یعنی قانون آیین دادرسی کیفری ایتالیا.

این یادداشت برای کسی است که نخستین تماس را دریافت می‌کند: یکی از بستگان، کارفرما، یا وکیل مدافع در ایران یا جای دیگر. در آن توضیح داده می‌شود که پس از بازداشت در ایتالیا بنا بر درخواست ایران چه اتفاقی می‌افتد، بر اساس کدام قواعد، به چه ترتیبی، و در این میان چه کاری هنوز می‌توان کرد؛ و با کادری کوتاه دربارهٔ مسیر معکوس، از ایران به ایتالیا، پایان می‌یابد. تحقیقات داخلی ایتالیا و قرار بازداشت اروپایی در اینجا بررسی نمی‌شوند؛ آن‌ها تابع قواعد دیگری‌اند و در یادداشتی جداگانه آمده‌اند: Arrested in Italy: the first hours.

چگونه در ایتالیا وکیل مدافع تعیین کنیم

شخص بازداشت‌شده با یک اعلامیهٔ رسمی وکیل تعیین می‌کند (*nomina del difensore di fiducia*، تعیین وکیل منتخب): هنگام بازداشت، در نخستین جلسه، یا در زندان نزد دفتر ثبت (*ufficio matricola*). حداکثر دو وکیل قابل تعیین است.

یکی از بستگان نزدیک تا زمانی که خود شخص اقدام نکرده می‌تواند به نیابت از او وکیل تعیین کند: همسر یا شریک ثبت‌شدهٔ زندگی، پدر و مادر، فرزند، برادر یا خواهر و دیگر بستگان نزدیک (*prossimi congiunti*). دوست، کارفرما، شرکت یا مشاور، هر که هزینه را بپردازد، نمی‌تواند. خویشاوند یک وکالت‌نامهٔ کوتاه امضا می‌کند و باید نسبت خانوادگی را ثابت کند.

مدارکی که باید آماده باشد: مدرک شناسایی شخص بازداشت‌شده (هر دو رو) و مشخصات کامل مطابق گذرنامه، از جمله هر گذرنامهٔ ایتالیایی یا دیگر کشورهای اتحادیهٔ اروپا و اجازهٔ اقامت ایتالیا؛ محل و زمان بازداشت؛ مدرک شناسایی خویشاوند امضاکننده؛ مدرک نسبت خانوادگی، در صورت امکان با ترجمه؛ هر برگه‌ای که هنگام بازداشت داده شده، به‌طور کامل عکس‌برداری‌شده؛ هر حکم، احضاریه یا تصمیم ایرانی که در دست خانواده است؛ و مهم‌تر از همه، **هر تصمیم پناهندگی یا پناهجویی و سند سفری که کشور دیگری صادر کرده است.** برای حبس خانگی، مدارک یک نشانی در ایتالیا را نیز اضافه کنید (سند مالکیت یا اجاره‌نامه، اعلامیهٔ امضاشدهٔ میزبان و مدرک شناسایی او).

یک نسخهٔ اسکن‌شدهٔ امضاشده که با ایمیل برای وکیل فرستاده شود برای شروع کافی است: وکیل آن را به دادگاه و زندان تحویل می‌دهد. اصل را نگه دارید. جزئیات بیشتر در Arrested in Italy: the first hours.

1 قواعد حاکم

بدون معاهده: قانون آیین دادرسی، به‌صورت موردی

میان ایتالیا و ایران هیچ معاهدهٔ استردادی وجود ندارد و هیچ سند چندجانبه‌ای دو کشور را در این زمینه به هم پیوند نمی‌دهد: نه قرار بازداشت اروپایی، نه کنوانسیون شورای اروپا، نه آیین ساده‌شده. هنگامی که ایران درخواست می‌کند، درخواست او تنها بر اساس قانون آیین دادرسی کیفری ایتالیا (مواد ۶۹۷ تا ۷۲۲ آ.د.ک.) رسیدگی می‌شود، بر پایهٔ نزاکت بین‌المللی و، اگر وزیر دادگستری بخواهد، تضمین معامله به مثل. ممکن است در درخواست به کنوانسیونی از سازمان ملل متحد که هر دو کشور عضو آن‌اند، مانند کنوانسیون مبارزه با فساد، استناد شود؛ چنین کنوانسیونی همکاری را ممکن می‌سازد، اما ایتالیا را به تحویل هیچ‌کس ملزم نمی‌کند و موانع استرداد در حقوق ایتالیا را کنار نمی‌گذارد.

نبودِ معاهده خلأ نیست: نظامی مستقل است و در چند نکته سخت‌گیرانه‌تر. **شهروندان ایتالیایی قابل استرداد نیستند**، زیرا اصل ۲۶ قانون اساسی آن را تنها در صورتی مجاز می‌داند که کنوانسیونی صراحتاً پیش‌بینی کرده باشد. دادگاه تجدیدنظر باید **قرائن جدی مجرمیت** (*gravi indizi di colpevolezza*) یا محکومیتی قطعی را احراز کند (مادهٔ ۷۰۵ بند ۱ آ.د.ک.). و موانع مواد ۶۹۸ و ۷۰۵ بند ۲ آ.د.ک.، دربارهٔ آزار و تعقیب، مجازات اعدام، دادرسی منصفانه، مجازات ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز، سلامت و سن، به‌طور کامل اعمال می‌شوند، بی‌آنکه معاهده‌ای آن‌ها را تعدیل کند.

بالاتر از قانون آیین دادرسی، قانون اساسی، کنوانسیون اروپایی حقوق بشر (که ایتالیا را صرف‌نظر از دولت درخواست‌کننده متعهد می‌کند)، کنوانسیون ۱۹۵۱ پناهندگان با اصل عدم اعاده (non-refoulement)، و کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه شکنجه قرار دارند. ایران عضو کنوانسیون علیه شکنجه نیست؛ ایتالیا هست، و تکلیف به نفرستادن شخص به جایی که خطر شکنجه دارد تکلیف خودِ ایتالیاست.

سه متن روی میز

منابع

۱

قانون آیین دادرسی کیفری

تنها قانون شکلی حاکم: بازداشت و حدود آن (مواد ۷۱۴ تا ۷۱۶)، قرائن جدی مجرمیت (مادهٔ ۷۰۵ بند ۱)، موانع استرداد (مواد ۶۹۸ و ۷۰۵ بند ۲)، دادگاه تجدیدنظر و دیوان عالی (مواد ۷۰۱ تا ۷۰۶)، تصمیم وزیر (مادهٔ ۷۰۸).

۲

قانون اساسی

عدم استرداد شهروندان ایتالیایی بدون کنوانسیون (اصل ۲۶)؛ عدم استرداد برای جرائم سیاسی (اصول ۱۰ و ۲۶)؛ و منع مطلق مجازات اعدام، به تفسیر دادگاه قانون اساسی در ۱۹۹۶.

۳

حقوق بین‌الملل و اتحادیهٔ اروپا

مادهٔ ۳ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر دربارهٔ شکنجه و زندان؛ عدم اعاده بر اساس کنوانسیون ۱۹۵۱ پناهندگان؛ قواعد خود اینترپل دربارهٔ پناهندگان؛ و برای شهروندان اتحادیهٔ اروپا، سازوکار *Petruhhin*.

ایتالیا و ایران: چارچوب، ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۶

۱۹۹۶	دادگاه قانون اساسی مقرر می‌دارد که منع مجازات اعدام مطلق است: هیچ تضمینی از سوی دولت درخواست‌کننده نمی‌تواند بر آن غلبه کند.
۲۰۱۶	وبلاگ‌نویسی ایرانی که در بریتانیا پناهنده شناخته شده بود، بر اساس هشدار ایران در هتلی نزدیک دریاچهٔ کومو بازداشت می‌شود؛ دادگاه تجدیدنظر میلان او را در روز ششم آزاد می‌کند.
۲۰۱۷	اینترپل سیاست خود دربارهٔ پناهندگان را تصویب و منتشر می‌کند.
۲۰۲۳	دیوان عالی در صورت وجود دلایل جدی بر آزار و تعقیب سیاسی، استرداد را ممنوع می‌داند.
۲۰۲۴	دیوان عالی مقرر می‌دارد که بازداشت برای جرمی که در کشور درخواست‌کننده مجازات اعدام دارد قانونی نیست، و بازداشت در انتظار استرداد نیز چنین است.
۲۰۲۵	مهندسی ایرانی که در میلان بنا بر درخواست ایالات متحده بازداشت شده بود، به درخواست وزیر آزاد می‌شود، چند روز پس از آزادی یک روزنامه‌نگار ایتالیایی در تهران. دادگاه تجدیدنظر ساساری بازرگانی ایرانی‌ـهلندی را که بنا بر درخواست ایران به اتهام کلاهبرداری بازداشت شده بود آزاد می‌کند.
۲۰۲۶	عفو بین‌الملل گزارش می‌دهد که در سال ۲۰۲۵ دست‌کم ۲۱۵۹ اعدام در ایران انجام شده که ۹۹۸ مورد آن مربوط به جرائم مواد مخدر بوده است.

برای مطالعهٔ بیشتر

Political persecution bans extradition دیوان عالی، ۲۰۲۳، به انگلیسی.

Interpol: a weapon against human rights defenders? به انگلیسی.

2 شهروندان ایتالیایی و دوتابعیتی

منعی مطلق، و گذرنامه‌ای که ایران نمی‌بیند

از آنجا که معاهده‌ای وجود ندارد، **هیچ شهروند ایتالیایی را نمی‌توان به ایران مسترد کرد**. اصل ۲۶ قانون اساسی استرداد شهروندان را تنها در صورتی مجاز می‌داند که کنوانسیونی بین‌المللی صراحتاً آن را پیش‌بینی کرده باشد، و چنین کنوانسیونی وجود ندارد. این منعی است که دادگاه باید اعمال کند، نه اختیاری که به وزیر واگذار شده باشد. اگر ایران شهروندی ایتالیایی را تعقیب کند، راه‌های جایگزین عبارت‌اند از محاکمه در ایتالیا، در صورت تحقق شرایط مواد ۹ و ۱۰ قانون مجازات ایتالیا، یا محاکمهٔ غیابی در ایران.

بسیاری از کسانی که ایران خواهان آن‌هاست تابعیت دومی دارند. ایران تابعیت خارجی اتباع خود را به رسمیت نمی‌شناسد: از نظر مقامات ایرانی آنان ایرانی‌اند و اگر تحویل شوند یا به ایران سفر کنند، با همین عنوان با آنان رفتار می‌شود، و قاعدتاً بدون دسترسی کنسولی برای کشور دیگر. در برابر دادگاه ایتالیایی، تابعیت ایتالیایی تعیین‌کننده است. اگر شخص شهروند کشور دیگری از اتحادیهٔ اروپا باشد، ایتالیا باید نخست آن کشور را مطلع کند، که می‌تواند با قرار بازداشت اروپایی تحویل شخص را بخواهد؛ دیوان عالی این سازوکار را حتی در جایی که هیچ معاهده‌ای از آن نام نمی‌برد اعمال می‌کند (دیوان عالی، ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵).

گذرنامهٔ دوم دولبه است: حمایت می‌کند، و در تصمیم دربارهٔ بازداشت ممکن است وسیلهٔ فرار تلقی شود. باید با مدارک به آن پرداخت، نه اینکه نادیده گرفته شود.

برای مطالعهٔ بیشتر

Petruhhin requires consultation of the EU State of nationality دیوان عالی، ۲۰۲۴ (به ایتالیایی).

Petruhhin mechanism prevails over bilateral treaties دیوان عالی، ۲۰۲۵.

Dual nationality in extradition proceedings به انگلیسی.

A second passport, and the extradition cell door stays shut به انگلیسی.

3 آغاز رسیدگی و سرعت آن

یک اعلان قرمز، پیشخوان هتل، شمارش معکوس چهل‌روزه

پرونده‌های ایرانی تقریباً همیشه با بازداشت موقت بر اساس اعلان قرمز یا اعلامیهٔ (diffusion) اینترپل آغاز می‌شوند: در فرودگاه، در مرز یا پس از پذیرش در هتل، زیرا هتل‌های ایتالیا مشخصات مهمانان را به‌طور خودکار به پلیس می‌فرستند. هشدار ممکن است سال‌ها قدمت داشته باشد و شخص ممکن است با سند سفر پناهندگی صادرشده از کشوری دیگر سفر کند. این مانع بازداشت نمی‌شود. دیوان عالی مقرر داشته است که پلیس، در صورت تحقق شرایط قانون، باید هشدار را اجرا کند و وضعیت پناهندگی اعطاشده از سوی کشوری دیگر را دادگاه باید بسنجد، نه مأمور پشت پیشخوان (دیوان عالی، ۲۰۲۵، در پرونده‌ای که نویسنده وکیل آن بود؛ با این حال دادگاه تجدیدنظر از اعمال هرگونه بازداشت خودداری کرده بود، زیرا رد استرداد قابل پیش‌بینی بود).

یک استثنا بیش از همه برای ایران اهمیت دارد. اگر جرم بر اساس قانون کشور درخواست‌کننده مجازات اعدام داشته باشد، خودِ بازداشت قانونی نیست و هیچ قرار بازداشتی به منظور تحویل قابل اعمال نیست (دیوان عالی، ۲۰۲۴). قاچاق مواد مخدر بیش از مقادیر معین، جرائم مسلحانه علیه دولت و جرم گستردهٔ «افساد فی‌الارض» همگی در ایران مجازات اعدام دارند. این نکته باید هنگام تأیید بازداشت مطرح شود، نه چند ماه بعد.

بازداشت ظرف چهار روز، به‌صورت کتبی و بدون شنیدن اظهارات شخص، توسط رئیس دادگاه تجدیدنظر تأیید می‌شود و سپس دادگاه تجدیدنظر دربارهٔ بازداشت تصمیم می‌گیرد. هرگاه دلایلی وجود داشته باشد که شرایط صدور حکم موافق استرداد فراهم نیست، هیچ قرار تأمینی سلب‌کنندهٔ آزادی نباید صادر شود (مادهٔ ۷۱۴ بند ۳ آ.د.ک.). در پرونده‌های ایرانی این نخستین استدلال است: تصمیم پناهندگی صادرشده از کشوری دیگر، مجازات اعدام، یا سابقهٔ سیاسی شخص می‌تواند ظرف چند روز به آزادی بینجامد.

وزیر دادگستری باید ظرف ده روز از تأیید بازداشت ادامهٔ آن را درخواست کند، وگرنه بازداشت منتفی می‌شود. طبق مادهٔ ۷۱۵ بند ۶ آ.د.ک.، اگر درخواست و مدارک آن ظرف چهل روز به وزارتخانه نرسد، قرار لغو می‌شود، و مدارک باید خودِ حکم یا دستور بازداشت ایرانی را شامل باشد (دیوان عالی، ۲۰۲۵). سپس پرونده به دادگاه تجدیدنظر و دیوان عالی می‌رود که در استرداد هم ماهیت و هم جنبهٔ حقوقی را بررسی می‌کند؛ فرجام‌خواهی باید ظرف پانزده روز انجام شود. پس از آن وزیر چهل‌وپنج روز برای تصمیم دربارهٔ تحویل فرصت دارد.

برای مطالعهٔ بیشتر

Interpol arrest and custody unlawful where the death penalty is at stake دیوان عالی، ۲۰۲۴، به انگلیسی.

Interpol red notice and refugee status دیوان عالی، ۲۰۲۵، به انگلیسی.

Forty days: the foreign arrest warrant must arrive too دیوان عالی، ۲۰۲۵ (به ایتالیایی).

Interpol red notice in Italy به انگلیسی.

4 وزیر دادگستری

از روز نخست در پرونده، و حرف آخر در پایان

در استرداد، وزیر دادگستری تصمیم‌گیرندهٔ دوم است و از لحظهٔ بازداشت اختیاراتی سیاسی، به موازات دادگاه، دارد. در نبودِ معاهده این اختیارات در گسترده‌ترین حالت خود است: هیچ تعهدی به تحویل وجود ندارد، تنها قانون آیین دادرسی و ارزیابی وزیر. دفاع می‌تواند هم‌زمان در دو جبهه اقدام کند: در برابر دادگاه تجدیدنظر، و با لوایح کتبی به وزارتخانه دربارهٔ وضعیت پناهندگی، آزار و تعقیب، مجازات اعدام، پیوندهای خانوادگی در ایتالیا، سلامت، یا امکان محاکمهٔ شخص در ایتالیا.

فقط در استرداد: وزیر از روز نخست در پرونده است

- **آزادی در هر زمان.** اگر وزیر از دادگاه بخواهد بازداشت را لغو کند، دادگاه باید چنین کند (مادهٔ ۷۱۸ آ.د.ک.).
- **منتفی‌شدن بازداشت.** بدون درخواست وزیر برای ادامه، بازداشت ده روز پس از تأیید پایان می‌یابد.
- **حرف آخر.** حکم موافق، یا حتی رضایت شخص، استرداد را الزامی نمی‌کند: وزیر تصمیم می‌گیرد و می‌تواند رد کند (مادهٔ ۷۰۸ آ.د.ک.). حکم مخالف استرداد وزیر را ملزم می‌کند.
- **قابلیت اعتراض.** فرمان وزیر یک تصمیم اداری است و در دادگاه‌های اداری قابل اعتراض است.

بازداشت به‌عنوان اهرم فشار: سابقهٔ ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵

- **بازداشت.** در ۱۶ دسامبر ۲۰۲۴ مهندسی ایرانی در فرودگاه مالپنسای میلان بنا بر درخواست ایالات متحده بازداشت شد؛ آمریکا او را به تأمین فناوری پهپاد در نقض قوانین تحریم آمریکا متهم می‌کرد.
- **بازداشت در تهران.** در ۱۹ دسامبر ۲۰۲۴ یک روزنامه‌نگار ایتالیایی در تهران بازداشت شد. ایران هرگونه ارتباط میان دو پرونده را انکار کرد. او در ۸ ژانویهٔ ۲۰۲۵ آزاد شد.
- **وزیر.** در ۱۲ ژانویهٔ ۲۰۲۵ وزیر دادگستری بر اساس مادهٔ ۷۱۸ آ.د.ک. از دادگاه تجدیدنظر میلان لغو بازداشت را خواست، با این استدلال که شرط جرم‌انگاری مضاعف برای اتهام اصلی فراهم نیست. دادگاه همان روز مهندس را آزاد کرد و او به تهران پرواز کرد.
- **آنچه نشان می‌دهد.** اختیار وزیر واقعی و سریع است و پرونده‌های ایرانی به‌ندرت صرفاً قضایی‌اند. سازمان‌های حقوق بشری بازداشت اتباع خارجی و دوتابعیتی در ایران را به‌عنوان ابزار فشار مستند کرده‌اند. خانواده‌ها باید هرگونه تماس یا فشار از سوی مقامات ایرانی را فوراً به وکیل اطلاع دهند.

اختیارات وزیر نیز حدودی دارد. اگر تحویل به تعویق بیفتد، بازداشت نمی‌تواند به اختیار وزارتخانه برای مدتی نامعلوم ادامه یابد: آزادی شخصی بر منافع همکاری بین‌المللی مقدم است (دیوان عالی، ۲۰۰۴). ملاحظات مربوط به شدت نظام کیفری خارجی، که همیشه نزد دادگاه مانع استرداد نیستند، دقیقاً از نوع استدلال‌هایی‌اند که وزیر می‌تواند بسنجد (دیوان عالی، ۲۰۱۹).

برای مطالعهٔ بیشتر

Personal liberty prevails over the needs of international cooperation دیوان عالی، ۲۰۰۴ (به ایتالیایی).

Severe penalties are for the Minister to weigh دیوان عالی، ۲۰۱۹ (به ایتالیایی).

The role of the Ministry of Justice in extradition تصمیم‌گیرندهٔ دوم، به انگلیسی.

5 نخستین جلسه

نه یک تشریفات، و نه جلسه‌ای برای نشستن و تماشا

نخستین جلسه در برابر دادگاه تجدیدنظر کوتاه است و اغلب امری عادی تلقی می‌شود. چنین نیست. سه اتفاق در آن رخ می‌دهد.

در جلسه چه می‌گذرد

نخستین جلسه

۱

احراز هویت

قاضی بررسی می‌کند که شخص بازداشت‌شده همان شخص مورد تعقیب باشد. نام‌های فارسی به شیوه‌های گوناگون به حروف لاتین نوشته می‌شوند (Mohammad، Mohammed، Mohamad؛ Hosseini، Hoseini) و اسناد ایرانی تقویم شمسی دارند: نام‌ها، تاریخ تولد تبدیل‌شده به میلادی و شمارهٔ گذرنامه یا کد ملی باید با درخواست مطابقت داشته باشد.

۲

رضایت یا امتناع

از شخص پرسیده می‌شود که آیا به استرداد رضایت می‌دهد. رضایت به تحویل به ایران می‌تواند به معنای رضایت به دادگاه انقلاب، به مجازات بدنی یا به خطر حکم اعدام باشد. این رضایت هرگز در نخستین جلسه و هرگز بدون وکیل داده نمی‌شود.

۳

اصل تخصیص: هرگز از آن نگذرید

شخص مستردشده را تنها برای همان اعمالی که استرداد برای آن‌ها پذیرفته شده می‌توان محاکمه یا بازداشت کرد (مادهٔ ۶۹۹ آ.د.ک.). قانون ایتالیا اسقاط صریح این حمایت را مجاز می‌داند. اسقاط آن هیچ سودی ندارد، و پاسخ منفی است.

هیچ سخنی دربارهٔ وقایع، و هیچ کنسولی مگر به خواست خود

شخص باید نام و مدارک شناسایی خود را ارائه کند و تا حضور وکیل دربارهٔ وقایع چیزی نگوید. سکوت در ایتالیا مجازاتی ندارد. هر آنچه دربارهٔ وقایع در جلسه‌ای در ایتالیا گفته شود در پرونده ثبت می‌شود، و پرونده به دست دادستان ایرانی می‌رسد.

طبق کنوانسیون وین دربارهٔ روابط کنسولی، کنسولگری تنها در صورتی از بازداشت مطلع می‌شود که شخص بازداشت‌شده بخواهد. **پناهنده یا دگراندیش باید به‌روشنی بگوید که نمی‌خواهد کنسولگری ایران مطلع شود**، و نباید بدون وکیل با مقامات ایرانی دیدار کند.

چگونه وکیل مدافع انتخاب کنیم

در ایتالیا داشتن وکیل الزامی است: اگر وکیلی انتخاب نشود، هنگام بازداشت یک وکیل تسخیری تعیین می‌شود. حق‌الوکالهٔ این وکیل را دولت نمی‌پردازد بلکه موکل می‌پردازد، و وکلای تسخیری به‌ندرت برای پروندهٔ استرداد، از نظر آیین دادرسی یا زبان، آمادگی دارند.

به‌دنبال تجربهٔ مشخص باشید در استرداد، حقوق پناهندگی و همکاری بین‌المللی، توانایی کار به زبان انگلیسی و با مترجم فارسی مورد اعتماد، ارتباط با سازمان‌های حقوق بشری، و پیش‌فاکتور کتبی روشن پیش از آغاز هر کاری.

هرگز از کنسولگری ایران وکیل نخواهید اگر شخص پناهنده است یا از آزار و تعقیب بیم دارد. فهرست وکلای محلی یک کنسولگری نوعی ادب است، نه توصیه، و در این پرونده‌ها ممکن است از نبودنش بدتر باشد.

بررسی کنید چه کسی پول می‌خواهد. نام وکیل را در فهرست کانون وکلا بررسی کنید، با شماره‌ای که خودتان یافته‌اید تماس بگیرید، و تنها با حوالهٔ بانکی به حسابی به نام وکیل یا مؤسسه، در برابر فاکتور، پرداخت کنید. هر درخواست پول نقد یا انتقال به شرکتی در خارج را رد کنید.

آنچه توقیف می‌شود و به کجا می‌رود

هنگام بازداشت، پلیس معمولاً آنچه را شخص همراه دارد توقیف می‌کند: تلفن، لپ‌تاپ، یادداشت‌ها و اسناد، کیف پول، پول نقد و کارت‌ها. دیوان عالی مقرر داشته است که توقیفی که پلیس بنا بر درخواست خارجی انجام می‌دهد باید همراه با بازداشت، با ذکر دلیل، توسط رئیس دادگاه تجدیدنظر تأیید شود (دیوان عالی، ۲۰۲۵).

اقلام تا تصمیم دربارهٔ استرداد در ایتالیا می‌مانند. اگر استرداد پذیرفته شود، ممکن است همراه شخص تحویل شوند (مادهٔ ۷۱۴ آ.د.ک.)؛ اگر رد شود، بازگردانده می‌شوند. تلفن‌های دگراندیشان نام افراد دیگری را در خود دارند: دفاع باید با هرگونه ارسال به ایران مخالفت کند و به‌محض رد درخواست، بازگرداندن دستگاه‌ها را بخواهد.

6 آنچه دادگاه بررسی می‌کند

قرائن جدی، وقایع، و اتهامِ پشت اتهام

خانواده‌ها معمولاً انتظار دارند دادگاه ایتالیا قوت پرونده را بسنجد. در نبودِ معاهده، دادگاه موظف به این کار است.

دلایل. دادگاه تجدیدنظر باید قرائن جدی مجرمیت یا حکمی قطعی را احراز کند (مادهٔ ۷۰۵ بند ۱ آ.د.ک.). نمی‌تواند به عنوان مندرج در حکم ایرانی بسنده کند: درخواست باید وقایع را توضیح دهد و بگوید چرا در نظام ایران شخص مرتکب آن‌ها دانسته می‌شود (دیوان عالی، ۲۰۲۳)، و اگر وقایع، حتی پس از درخواست اطلاعات تکمیلی از سوی دادگاه، مبهم بماند، استرداد باید رد شود (دیوان عالی، ۲۰۱۸). درخواست‌های ایران اغلب کوتاه‌اند، از چند زبان ترجمه شده‌اند و دربارهٔ دلایل سکوت می‌کنند.

جرم‌انگاری مضاعف، بر اساس وقایع. مهم این نیست که ایران جرم را چگونه توصیف می‌کند، بلکه این است که وقایع توصیف‌شده در ایتالیا جرم باشد یا نه. ارتداد، توهین به مقدسات، توهین به رهبر، روابط رضایت‌آمیز، مشروبات الکلی، پوشش و بیشتر جرائم عقیدتی طبق قانون ایتالیا جرم نیستند و هیچ درخواستی برای آن‌ها نمی‌تواند پذیرفته شود. آستانه‌های قابلیت مجازات در حقوق ایتالیا، مانند آستانه‌های جرائم مالیاتی، باید رأساً توسط دادگاه بررسی شود (دیوان عالی، ۲۰۲۳).

اتهامِ پشت اتهام. فساد، کلاهبرداری، اختلاس، قاچاق، تروریسم و عضویت در سازمان مجرمانه همه‌جا جرائم واقعی‌اند، پس جرم‌انگاری مضاعف بی‌بحث محقق می‌شود؛ در عین حال چنان گسترده تعریف شده‌اند که تقریباً هر رفتاری را در بر می‌گیرند. دولتی که مخالف سیاسی خود را بازمی‌خواهد به‌ندرت او را به‌عنوان مخالف می‌خواهد: او را به‌عنوان کلاهبردار می‌خواهد. اگر دادگاه‌های کشور درخواست‌کننده مستقل نباشند و اتهام در این گروه بگنجد، آزار و تعقیب پنهان نخستین فرضیه برای بررسی است، نه آخرین (مواد ۶۹۸ بند ۱ و ۷۰۵ بند ۲ آ.د.ک.).

محکومیت‌های غیابی. بسیاری از درخواست‌های ایران به احکامی مربوط‌اند که در غیاب شخص صادر شده‌اند. درخواست باید نشان دهد که دادرسی مجدد با همهٔ تضمین‌ها در دسترس است؛ حکمی که مقرراتی مغایر با اصول بنیادین نظم حقوقی ایتالیا دارد از راه استرداد قابل اجرا نیست (مادهٔ ۷۰۵ بند ۲ آ.د.ک.).

برای مطالعهٔ بیشتر

Extradition for prosecution: the evidence must be checked دیوان عالی، ۲۰۲۳ (به ایتالیایی).

Double criminality: thresholds checked of the court's own motion دیوان عالی، ۲۰۲۳ (به ایتالیایی).

Extradition refused where the facts are uncertain دیوان عالی، ۲۰۱۸ (به ایتالیایی).

7 اعدام، شلاق

آنچه قانون ایران مقرر می‌دارد و آنچه ایتالیا نمی‌تواند بپذیرد

قانون ایران مجازات اعدام را برای طیف گسترده‌ای از جرائم پیش‌بینی می‌کند: قتل عمد (قصاص)، قاچاق مواد مخدر بیش از مقادیر معین، شورش مسلحانه علیه دولت (محاربه، بغی)، «افساد فی‌الارض» که می‌تواند جرائم اقتصادی کلان را نیز در بر گیرد، و برخی جرائم جنسی و مذهبی. این مجازات در مقیاسی بی‌همتا اجرا می‌شود: عفو بین‌الملل در سال ۲۰۲۵ دست‌کم ۲۱۵۹ اعدام در ایران ثبت کرده که ۹۹۸ مورد آن برای جرائم مواد مخدر بوده است (Amnesty International, *Death Sentences and Executions 2025*، ۲۰۲۶).

حقوق ایتالیا به رویه یا وعده‌ها نگاه نمی‌کند. اگر جرم طبق قانون کشور درخواست‌کننده مجازات اعدام داشته باشد، استرداد ممنوع است و هیچ تضمینی نمی‌تواند بر این منع غلبه کند (مادهٔ ۶۹۸ بند ۲ آ.د.ک.، به تفسیر دادگاه قانون اساسی در ۱۹۹۶؛ دادگاه تجدیدنظر میلان، ۲۰۱۹). از ۲۰۲۴ دیوان عالی همین اصل را بر بازداشت و ادامهٔ آن نیز اعمال می‌کند. وکیل باید نه‌تنها مادهٔ قانون ایران را که در درخواست ذکر شده، بلکه هر ماده‌ای را که همان وقایع ممکن است مشمول آن شوند بررسی کند: اتهام کلاهبرداری یا اختلاس می‌تواند پس از ورود شخص به ایران به «افساد فی‌الارض» تبدیل شود، و اصل تخصیص تنها به اندازهٔ احترام کشور درخواست‌کننده به آن قوت دارد.

قانون مجازات اسلامی ایران مجازات‌های بدنی، از جمله شلاق و برای برخی جرائم قطع عضو، را نیز پیش‌بینی می‌کند. این‌ها مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیزند و خطر اعمال آن‌ها مانع تحویل است (مواد ۶۹۸ بند ۱ و ۷۰۵ بند ۲ آ.د.ک.)؛ مجازات‌هایی که حقوق بنیادین را نقض می‌کنند، مانند کار اجباری، به‌خودی‌خود مانع استرداد شناخته شده‌اند (دیوان عالی، ۲۰۱۱). پایین‌تر از این سطح، دادگاه‌های ایتالیا مجازات‌ها را مقایسه نمی‌کنند: مجازات بسیار سنگین‌تر ایران استدلالی برای وزیر است.

برای مطالعهٔ بیشتر

Risk of the death penalty always bars extradition for prosecution دادگاه تجدیدنظر میلان، ۲۰۱۹ (به ایتالیایی).

Interpol arrest and custody unlawful where the death penalty is at stake دیوان عالی، ۲۰۲۴، به انگلیسی.

Risk of forced labour bars extradition دیوان عالی، ۲۰۱۱ (به ایتالیایی).

8 زندان‌ها و دادرسی در ایران

شکنجه، دادگاه‌های انقلاب، و چگونگی اثبات خطر

شرایط زندان

مادهٔ ۳ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر ایتالیا را متعهد می‌کند و مادهٔ ۷۰۵ بند ۲ آ.د.ک. استرداد را در صورتی که دلیلی برای باور به اعمال رفتار ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز وجود داشته باشد ممنوع می‌کند. معیار همان است که دادگاه‌های اروپایی تعیین کرده‌اند: خطری کلی که با اطلاعات عینی، معتبر، مشخص و به‌روز نشان داده شود، و سپس بررسی شرایطی که این شخص به‌طور واقعی در آن نگهداری خواهد شد.

دربارهٔ ایران، خطر کلی را نهادهای سازمان ملل متحد مستند کرده‌اند. هیئت مستقل بین‌المللی حقیقت‌یاب دربارهٔ ایران، که شورای حقوق بشر سازمان ملل تشکیل داده، در سال ۲۰۲۴ گزارش داد که شکنجه و دیگر بدرفتاری‌ها علیه بازداشت‌شدگان اعتراضات ۲۰۲۲، از جمله برای گرفتن اعتراف، به کار رفته است؛ گزارشگر ویژهٔ سازمان ملل دربارهٔ ایران و عفو بین‌الملل همین الگو را در پرونده‌های سیاسی و مواد مخدر گزارش می‌کنند. با این حال شخص همچنان باید عناصر عینی را مطرح کند (دیوان عالی، ۲۰۲۰) و آن‌ها را به وضعیت خود پیوند دهد: دگراندیش، عضو اقلیت مذهبی یا قومی، شخص متهم به جرائم علیه دولت.

تضمین‌ها نقطهٔ ضعف هر درخواست ایران‌اند. بدون معاهده و بدون هیچ سازوکار نظارتی، هیچ مقام ایتالیایی نمی‌تواند پس از تحویل آنچه را ایران پیش از آن وعده داده راستی‌آزمایی کند. تضمین دیپلماتیک کلی پاسخی به خطر ساختاری نیست (دیوان عالی، ۲۰۲۲)، و تضمینی که همان نکاتی را که دادگاه پرسیده نادیده بگیرد اصلاً پاسخ نیست (دیوان عالی، ۲۰۱۷).

دادرسی

پرونده‌های امنیتی، سیاسی و مواد مخدر در دادگاه‌های انقلاب رسیدگی می‌شوند که نهادهای سازمان ملل و عفو بین‌الملل فقدان استقلال آن‌ها را گزارش کرده‌اند. در پرونده‌های امنیتی، در مرحلهٔ تحقیقات، متهم تنها می‌تواند از وکیلی استفاده کند که از فهرست مورد تأیید رئیس قوهٔ قضاییه انتخاب شده باشد. اعترافات گرفته‌شده زیر فشار، اعترافات تلویزیونی و دادرسی‌های چنددقیقه‌ای یافته‌هایی تکراری‌اند. هر یک از این‌ها بخشی از بررسی دادرسی منصفانه طبق مادهٔ ۷۰۵ بند ۲ آ.د.ک. است و باید با منابع و در صورت امکان با نظر وکیل ایرانی یا کارشناس مستند شود.

برای مطالعهٔ بیشتر

The defendant must allege objective evidence of inhuman treatment دیوان عالی، ۲۰۲۰ (به ایتالیایی).

Structural prison deficit and generic diplomatic assurances دیوان عالی، ۲۰۲۲ (به ایتالیایی).

Extradition only if fundamental rights are respected دیوان عالی، ۲۰۱۷ (به ایتالیایی).

9 پناهندگان و پرونده‌های سیاسی

عدم اعاده، آزار و تعقیب، و پرونده‌ای از میز کار

پناهندگان و پناهجویان

کسی که کشوری دیگر او را به‌عنوان پناهنده از ایران به رسمیت شناخته است نمی‌تواند به ایران بازگردانده شود. مادهٔ ۳۳ کنوانسیون ۱۹۵۱ پناهندگان ایتالیا را متعهد می‌کند، خواه ایتالیا آن وضعیت را اعطا کرده باشد خواه نه، و موضع کمیساریای عالی سازمان ملل برای پناهندگان این است که شناسایی از سوی یک دولت عضو در دیگر دولت‌های عضو نیز اثر دارد. سیاست خودِ اینترپل دربارهٔ پناهندگان، منتشرشده در ۲۰۱۷، مقرر می‌دارد که اعلان‌هایی که کشورِ محل فرار علیه پناهندگان درخواست می‌کند، اصولاً نباید پردازش شوند. کسی که در ایتالیا یا جای دیگر درخواست پناهندگی داده است، تا زمانی که درخواستش در جریان است، از همین اصل برخوردار است.

هیچ‌یک از این قواعد در لحظهٔ بازداشت خودبه‌خود عمل نمی‌کند. سند پناهندگی در جیب شخص زمانی مؤثر می‌شود که کسی آن را، ترجمه‌شده، همراه با تصمیم کشوری که وضعیت را اعطا کرده و در صورت امکان یادداشتی از کمیساریای عالی پناهندگان، به دادگاهی که دربارهٔ بازداشت تصمیم می‌گیرد ارائه کند. ساعت‌های میان بازداشت و نخستین جلسه همان جایی است که پرونده برده یا باخته می‌شود.

پرونده‌ای از میز کار: میلان، ۲۰۱۶

وبلاگ‌نویسی دگراندیش ایرانی، که پس از شکنجه در ایران در بریتانیا پناهنده شناخته شده بود، هنگام تعطیلات در هتلی نزدیک دریاچهٔ کومو بر اساس هشدار ایران بازداشت شد: محکومیتی غیابی به اتهام «فساد». شب بازداشت در بیمارستان به پایان رسید.

دفاع اسناد پناهندگی بریتانیا و یادداشتی از کمیساریای عالی پناهندگان را به دادگاه تجدیدنظر میلان ارائه کرد و استدلال کرد که وضعیتی که کشوری دیگر به رسمیت شناخته خطری است که دادگاه ایتالیا باید بسنجد، نه تشریفاتی خارجی. دادگاه پذیرفت: در روز ششم، با نظر موافق دادستان کل، به استناد وضعیت پناهندگی شناخته‌شده از سوی بریتانیا، دستور آزادی او را داد.

سپس ایتالیا ناچار شد خسارت بازداشت غیرقانونی را جبران کند. دیوان عالی دو بار مبالغی را که آسیب واردشده به بازماندهٔ شکنجه‌ای را که بنا بر درخواست همان دولت شکنجه‌گر بازداشت شده بود نادیده گرفته بودند نقض کرد، و دادگاه تجدیدنظر میلان مبلغ نهایی را در ۲۰۲۳ تعیین کرد. داستان کامل در The Italian Desk آمده است: Interpol Was Looking For A Torture Survivor.

جرائم سیاسی و آزار و تعقیب

استرداد برای جرائم سیاسی رد می‌شود، و نیز هنگامی که درخواست به منظور تعقیب یا مجازات به سبب نژاد، دین، جنس، ملیت، زبان یا عقیدهٔ سیاسی داده شده باشد، و هنگامی که دلیلی برای باور به اینکه شخص با آزار و تعقیب یا تبعیض روبه‌رو خواهد شد وجود داشته باشد (مواد ۶۹۸ بند ۱ و ۷۰۵ بند ۲ آ.د.ک.). درخواست‌های ایران دگراندیشان، روزنامه‌نگاران، اعضای اقلیت‌های مذهبی مانند بهائیان و نوکیشان مسیحی، فعالان کرد، بلوچ و عرب، و کارگزاران سابقی را که با اطلاعات کشور را ترک کرده‌اند در بر می‌گیرد. دیوان عالی در صورت وجود دلایل جدی بر آزار و تعقیب سیاسی استرداد را ممنوع می‌داند (دیوان عالی، ۲۰۲۳). در ۲۰۲۵ دادگاه تجدیدنظر ساساری بازرگانی ایرانی‌ـهلندی را که در هلند زندگی می‌کند و می‌گوید به سبب مسیحی بودن تحت آزار است، و در ساردینیا بنا بر درخواست ایران به اتهام کلاهبرداری بازداشت شده بود، آزاد کرد (گزارش‌های مطبوعاتی).

منع محاکمهٔ مجدد، سلامت، سن و خانواده

استرداد رد می‌شود اگر شخص برای همان وقایع در ایتالیا به حکم قطعی محاکمه شده باشد و، طبق حقوق اتحادیهٔ اروپا، اگر برای همان اعمال در هر یک از کشورهای شنگن حکم قطعی صادر شده باشد؛ اگر برای همان وقایع دادرسی کیفری در ایتالیا جریان داشته باشد، استرداد ممکن است رد یا به تعویق افتد. قانون همچنین استرداد را در صورتی که به دلایل سلامت یا سن، تحویل خطر پیامدهایی با شدت استثنایی داشته باشد ممنوع می‌کند (مادهٔ ۷۰۵ بند ۲ آ.د.ک.): برای بازماندگان شکنجه، مدارک پزشکی و روان‌شناختی باید بی‌درنگ گردآوری شود. فرزندان در ایتالیا به‌خودی‌خود مانع استرداد نیستند (دیوان عالی، ۲۰۲۰)؛ زندگی خانوادگی بیش از هر چیز استدلالی برای وزیر است.

برای مطالعهٔ بیشتر

- **Political persecution bans extradition** دیوان عالی، ۲۰۲۳، به انگلیسی.
- **Interpol Was Looking For A Torture Survivor** The Italian Desk، شمارهٔ ۲، اوت ۲۰۲۶، به انگلیسی.
- **Ne bis in idem in international and EU law** دیوان عالی، ۲۰۲۰ (به ایتالیایی).
- **Young children do not prevent a father's extradition** دیوان عالی، ۲۰۲۰ (به ایتالیایی).

10 بازداشت، و مسیر معکوس

نخست آزادی؛ و هنگامی که ایتالیا از ایران درخواست می‌کند

ایتالیا وثیقه به معنای رایج ندارد. آزادی از زندان معمولاً به معنای حبس خانگی در نشانی مستند در ایتالیا، با یا بدون پابند الکترونیکی، یا تدابیر سبک‌تری مانند حضور دوره‌ای نزد پلیس است. در پرونده‌های ایرانی نخستین استدلال اغلب پیش از خطر فرار مطرح می‌شود: اگر تصمیم پناهندگی، مجازات اعدام یا سابقهٔ سیاسی رد استرداد را قابل پیش‌بینی کند، هیچ قراری نباید صادر شود (مادهٔ ۷۱۴ بند ۳ آ.د.ک.). اگر بازداشت مطرح باشد، دادگاه شدت جرم و میزان ریشه‌داری شخص در ایتالیا را در نظر می‌گیرد (دیوان عالی، ۲۰۱۹)، اما خطر

فرار باید مشخص و فعلی باشد و با ارجاع به زندگی شخص توضیح داده شود (دیوان عالی، ۲۰۲۵). حداکثر بازداشت در انتظار استرداد یک سال بدون حکم موافق و یک سال و شش ماه در صورت فرجام‌خواهی در دیوان عالی است که برای یک بار تا سه ماه قابل تمدید است.

مسیر معکوس: از ایران به ایتالیا

- **در هیچ سو معاهده‌ای نیست.** ایتالیا تنها بر اساس قانون آیین دادرسی خود و بر پایهٔ معامله به مثل می‌تواند از ایران تحویل کسی را بخواهد. چنین درخواست‌هایی نادرند.
- **اتباع ایران.** قانون ایران استرداد اتباع ایرانی را مجاز نمی‌داند. هرگاه ایران تحویل ندهد، ایتالیا می‌تواند شخص را با تضمین‌های قانون ایتالیا غیابی محاکمه کند.
- **هنگام ورود به ایتالیا.** اصل تخصیص از شخص حمایت می‌کند؛ مدت بازداشت در خارج از مجازات ایتالیایی کسر می‌شود (مادهٔ ۷۲۲ آ.د.ک.)؛ و کسی که در ایتالیا غیابی محکوم شده می‌تواند از راه‌های جبرانی قانون ایتالیا استفاده کند. وکیلی که هنگام حضور شخص در خارج تعیین شده باید فوراً به قاضی ایتالیایی معرفی شود (دیوان عالی، ۲۰۲۰).
- **رد استرداد در ایتالیا امان‌نامه نیست.** هر کشور خود تصمیم می‌گیرد، و پایگاه‌های داده پلیس ملی پس از حذف اعلان قرمز همیشه به‌روز نمی‌شوند. کسی که ایران خواهان اوست باید پیش از سفر به هر جایی مشورت بگیرد.

برای مطالعهٔ بیشتر

Avoiding flight is the requested State's duty دیوان عالی، ۲۰۱۹ (به ایتالیایی).

Flight risk in extradition requires concrete and current facts دیوان عالی، ۲۰۲۵.

Appointment of counsel must be made known to the judge دیوان عالی، ۲۰۲۰ (به ایتالیایی).

11

کدام مهلت‌ها الزام‌آورند

قطعی، و غیرقطعی

برخی مهلت‌ها قطعی‌اند: اگر بگذرند، بازداشت پایان می‌یابد. برخی دیگر فقط سرعت کار دادگاه را تعیین می‌کنند. برای مقایسه، در تحقیقات داخلی ایتالیا، مهلت‌های ۲۴ + ۴۸ + ۴۸ ساعت برای تأیید بازداشت و ۵ روز برای بازجویی قطعی‌اند و تأخیر به معنای آزادی است.

قطعی
در صورت انقضا، بازداشت پایان می‌یابد

استرداد ۱۰ روز	از تأیید بازداشت، برای آنکه وزیر ادامهٔ بازداشت را بخواهد.
استرداد ۴۰ روز	برای رسیدن درخواست، حکم ایرانی و مدارک به وزارت دادگستری (مادهٔ ۷۱۵ بند ۶ آ.د.ک.).
استرداد ۱ سال یا ۱ سال و ۶ ماه	بدون حکم موافق استرداد، یا در صورت فرجام‌خواهی در دیوان عالی؛ برای یک بار تا سه ماه قابل تمدید.
استرداد ۴۵ روز	برای تصمیم وزیر دربارهٔ تحویل.
استرداد ۱۵ + ۲۰ روز	برای تحویل از تاریخ تعیین‌شده، قابل تمدید بیست روز به درخواست مستدل ایران؛ سپس آزادی (مادهٔ ۷۰۸ آ.د.ک.).

غیرقطعی
در صورت انقضا، کسی آزاد نمی‌شود

استرداد ۵ روز	از تأیید بازداشت تا نخستین جلسه با حضور وکیل؛ به نظر دیوان عالی پیامدی ندارد.
استرداد ۶ ماه	برای حکم دادگاه تجدیدنظر، و دوباره برای حکم دیوان عالی؛ قانون پیامدی برای آن مقرر نکرده است.

اتباع ایران که دیگر کشورها خواهان آنان‌اند

اتباع ایران در ایتالیا بنا بر درخواست کشورهای ثالث نیز بازداشت می‌شوند، بیش از همه ایالات متحده، به اتهام جرائم مربوط به تحریم و کنترل صادرات. در این صورت معاهدهٔ مربوط حاکم است و استدلال تعیین‌کننده اغلب جرم‌انگاری مضاعف است: نقض قانون تحریم یک کشور خارجی ممکن است در حقوق ایتالیا معادلی نداشته باشد، چنان‌که وزارت دادگستری در ژانویهٔ ۲۰۲۵ نتیجه گرفت. آیین دادرسی، نقش وزیر و حدود بازداشت که در این یادداشت شرح داده شد به همان شکل اعمال می‌شوند، و منع مجازات اعدام نیز در جایی که کشور درخواست‌کننده آن را حفظ کرده است.

خبرنامه

THE ITALIAN DESK

دفتر کار ماهانه دربارهٔ استرداد، قرار بازداشت اروپایی و دفاع کیفری بین‌المللی در ایتالیا، نوشته‌شده از درون پرونده‌ها (به زبان انگلیسی).

در هر شماره یک پروندهٔ واقعی: درخواست چه می‌گفت، دادگاه چه کرد، وزارتخانه چه کرد، و دفاع هنوز چه می‌توانست بکند. برای وکلای خارج از ایتالیا که موکلی در ایتالیا بازداشت‌شده دارند، یا ممکن است فردا داشته باشند.

رایگان در لینکدین · اشتراک در linkedin.com/in/nicolacanestrini

دربارهٔ ایران: شمارهٔ ۲، اوت ۲۰۲۶، Interpol Was Looking For A Torture Survivor: پناهنده‌ای که بر اساس هشدار ایران در هتلی تفریحی در ایتالیا بازداشت شد، شش روز بازداشت، هفت سال برای جبران خسارت.

منابع بیشتر

به ایتالیایی، مگر آنکه خلاف آن ذکر شده باشد

برای مطالعهٔ بیشتر

Interpol red notice and refugee status دیوان عالی، ۲۰۲۵، به انگلیسی.

Forty days: the foreign arrest warrant must arrive too دیوان عالی، ۲۰۲۵.

Petruhhin mechanism prevails over bilateral treaties دیوان عالی، ۲۰۲۵، به انگلیسی.

Flight risk in extradition requires concrete and current facts دیوان عالی، ۲۰۲۵، به انگلیسی.

Interpol arrest and custody unlawful where the death penalty is at stake دیوان عالی، ۲۰۲۴، به انگلیسی.

Petruhhin requires consultation of the EU State of nationality دیوان عالی، ۲۰۲۴.

Political persecution bans extradition دیوان عالی، ۲۰۲۳، به انگلیسی.

Extradition for prosecution: the evidence must be checked دیوان عالی، ۲۰۲۳.

Structural prison deficit and generic diplomatic assurances دیوان عالی، ۲۰۲۲.

The defendant must allege objective evidence of inhuman treatment دیوان عالی، ۲۰۲۰.

Risk of the death penalty always bars extradition for prosecution دادگاه تجدیدنظر میلان، ۲۰۱۹.

Severe penalties are for the Minister to weigh دیوان عالی، ۲۰۱۹.

Extradition refused where the facts are uncertain دیوان عالی، ۲۰۱۸.

Extradition only if fundamental rights are respected دیوان عالی، ۲۰۱۷.

Risk of forced labour bars extradition دیوان عالی، ۲۰۱۱.

Personal liberty prevails over the needs of international cooperation دیوان عالی، ۲۰۰۴.

Interpol Was Looking For A Torture Survivor The Italian Desk، شمارهٔ ۲، به انگلیسی.

A second passport, and the extradition cell door stays shut به انگلیسی.

Interpol: a weapon against human rights defenders? به انگلیسی.

Arrested in Italy: a practical guide to the first hours راهنمای عمومی، به هفت زبان.

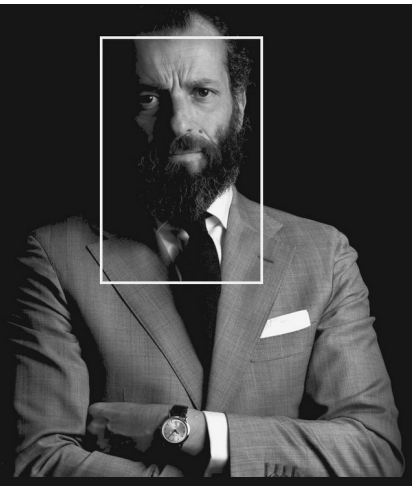
متون رسمی و منابع: قانون اساسی ایتالیا، اصول ۱۰ و ۲۶؛ قانون آیین دادرسی کیفری، مواد ۶۹۶ تا ۷۲۲؛ قانون مجازات، مواد ۹ و ۱۰؛ کنوانسیون مربوط به وضعیت پناهندگان، ژنو، ۱۹۵۱، مادهٔ ۳۳؛ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر، مادهٔ ۳؛ اینترپل، سیاست دربارهٔ پناهندگان، ۲۰۱۷. میان ایتالیا و ایران هیچ معاهدهٔ استردادی لازم‌الاجرا نیست. Amnesty International, *Death Sentences and Executions 2025* (۲۰۲۶)؛ گزارش‌های هیئت مستقل بین‌المللی حقیقت‌یاب سازمان ملل دربارهٔ جمهوری اسلامی ایران (۲۰۲۴).

canestriniLex
وکلا · از ۱۸۷۰

Corso Rosmini 46, 38068 Rovereto (TN), Italy
+39 0464 436688
international@canestrinilex.com · canestrinilex.com
تلگرام: t.me/canestrinilex
خبرنامه: The Italian Desk

canestriniLex
SINCE 1870

دربارهٔ نویسنده
نوامبر ۲۰۲۶ · فارسی

وکیل دفاع کیفری

Nicola Canestrini

دربارهٔ من

من وکیل دفاع کیفری هستم: بیش از ۲۵ سال است که از حقوق موکلانم در داخل و بیرون دادگاه‌های کیفری دفاع می‌کنم. وکلای canestriniLex – Studio legale Canestrini در روورتو ایتالیا را رهبری می‌کنم و سنت حقوقی خانوادگی را که به سال ۱۸۷۰ بازمی‌گردد ادامه می‌دهم.

صلاحیت‌ها

حق وکالت در دادگاه‌های عالی ایتالیا (avvocato cassazionista: دیوان عالی، دادگاه قانون اساسی، شورای دولتی)؛ پذیرفته‌شده در فهرست وکلای دیوان بین‌المللی کیفری در لاهه.

زبان‌ها

ایتالیایی · آلمانی · انگلیسی

تحصیلات

دانش‌آموختهٔ حقوق، دانشگاه فرارا، ۱۹۹۹، با بالاترین درجهٔ افتخار، با پایان‌نامه‌ای در نظریهٔ حقوق: «مشروعیت از راه قانونیت. پیوند حقوق و دموکراسی در نظریهٔ گفتمان یورگن هابرماس». عضو کانون وکلای روورتو از ۲۰۰۲.

تماس

Corso Rosmini 46, 38068 Rovereto (Italy)
+39 0464 436688
nicola.canestrini@canestrinilex.com
canestrinilex.com
linkedin.com/in/nicolacanestrini

سوابق

دفاع کیفری، از جمله بین‌المللی

در داخل و بیرون دادگاه به دفاع کیفری اشتغال دارم و تجربهٔ گسترده‌ای در همکاری قضایی بین‌المللی در امور کیفری (استرداد، قرار بازداشت اروپایی، دستور تحقیقات اروپایی، معاضدت قضایی متقابل، انتقال محکومیت‌ها، پرونده‌های دادسرای اروپایی EPPO) و در همکاری پلیسی بین‌المللی (اینترپل، SIS) دارم.

در دادگاه قانون اساسی ایتالیا و در شعبهٔ عالی دیوان دادگستری اتحادیهٔ اروپا (پروندهٔ C-، E.D.L.، 699/21) وکالت کرده‌ام. بارها به‌عنوان کارشناس حقوق و آیین دادرسی کیفری ایتالیا در برابر دادگاه‌های خارجی منصوب شده‌ام.

انتشارات

نویسندهٔ همکار مجلهٔ Cassazione penale (Giuffrè)، به‌ویژه بخش «Panorama internazionale»، و نیز Diritto e Giustizia و Giurisprudenza Penale که عضو هیئت علمی آن هستم؛ مقالاتی در Eucrim، New Journal of European Criminal Law و مجموعه‌های گردآوری‌شده، از جمله به‌تازگی دربارهٔ همکاری پلیسی بین‌المللی در کتاب Mandato di arresto europeo e procedure di estradizione (قرار بازداشت اروپایی و آیین‌های استرداد، Lefebvre، Giuffrè، ۲۰۲۶).

هر ماه **The Italian Desk** را منتشر می‌کنم، گزارشی به زبان انگلیسی دربارهٔ استرداد، قرار بازداشت اروپایی و دفاع کیفری بین‌المللی در ایتالیا برای همکاران خارجی که پرونده‌هایشان به ایتالیا مربوط است.

کنفرانس‌ها و تدریس

سخنران در کنفرانس‌ها و دوره‌های تخصصی برای وکلا و قضات در ایتالیا و خارج از آن، از جمله دانشکدهٔ حقوق هاروارد، دانشگاه کمبریج، دانشگاه آکسفورد، ERA – آکادمی حقوق اروپا، Scuola Superiore della Magistratura (مدرسهٔ عالی قضایی ایتالیا، که در فهرست مدرسان آن ثبت شده‌ام)، Consiglio Nazionale Forense (شورای ملی کانون وکلای ایتالیا)، وزارت دادگستری و مدارس آموزش وکلای تسخیری. مدرس دیرینه در دانشکدهٔ حقوق دانشگاه ترنتو؛ استاد مدعو حقوق بشر و مخاصمات مسلحانه در دانشگاه فرارا (۲۰۰۱/۲۰۰۲).

نقش‌های بین‌المللی

کارشناس ملی شورای ملی کانون وکلای ایتالیا در کمیتهٔ حقوق کیفری CCBE (از ۲۰۲۲)؛ نمایندهٔ ملی ایتالیا در هیئت مشورتی کارشناسان حقوقی Fair Trials (LEAP)؛ عضو هیئت‌مدیره و کمیتهٔ حقوق بشر انجمن وکلای کیفری اروپا (ECBA)، که در ۲۰۲۳ برای آن لایحهٔ amicus curiae را برای کنار گذاشتن اعتراف عبدالرحیم النشیری، بازداشتی گوانتانامو با اتهامات مستوجب اعدام، نوشتم؛ عضو Extradition Lawyers Association و International Criminal Bar؛ عضو مؤسس Lawyers Against Transnational Repression (۲۰۲۴). ناظر بین‌المللی دادرسی در پرونده‌هایی در خارج علیه وکلا و مدافعان حقوق بشر.

نقش‌ها در ایتالیا

بنیان‌گذار پروژهٔ «avvocati minacciati | endangered lawyers» در Unione delle Camere Penali Italiane، اتحادیهٔ ملی کانون‌های وکلای کیفری ایتالیا (۲۰۱۶)، و رئیس رصدخانهٔ وکلای در معرض تهدید آن از ۲۰۱۹. عضو کمیسیون حقوق اروپایی و بین‌المللی شورای ملی کانون وکلای ایتالیا. رئیس کانون وکلای کیفری ترنتو «Michele Pompermaier» از ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶، و پیش از آن نایب‌رئیس (۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴).

جوایز

جایزهٔ CILD ائتلاف ایتالیایی برای آزادی‌ها و حقوق مدنی (۲۰۱۸) برای ترویج و حمایت از حقوق بنیادین؛ جایزهٔ Matumaini («امید» به زبان سواحیلی) انجمن Io, Noi، به پیشنهاد جنبش عدم خشونت ایتالیا (۲۰۲۳)، برای نظارت بین‌المللی بر دادرسی‌ها و حمایت از معترضان وجدانی؛ Ehrenkranz des Südtiroler Schützenbundes (۲۰۲۴) برای تعهد خستگی‌ناپذیر به حقوق مدنی و حقوق بنیادین بشر.

CANESTRINILEX.COM

رزومهٔ کامل: ITALIANO · DEUTSCH · ENGLISH